

**O'ZBEK VA INGLIZ MAQOLLARINING O'ZARO O'XSHASHLIKLARI
VA MAZMUNAN YAXSHILIKKA YETAKLASHI**

Oxunova Matluba Mo'minovna

Farg'ona Davlat Universiteti

Ingliz tili va adabiyoti fakulteti 4-kurs talabasi

G'afurova Nozima Ikromovna

Farg'ona Davlat Universiteti

Ingliz tili va adabiyoti fakulteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqola o'zbek va ingliz maqollarining umuminsoniy xususiyatlarini o'rganish va maqollarni tarjima qilish, muqobil variantini topishga qaratilgan. Shuningdek o'zbek va ingliz xalq maqollarining tilshunoslikda o'rganilish jihatlari keltirilib, bu soha bo'yicha faoliyat olib borgan olimlarning nazariyalari bilan tanishib chiqiladi.

Kalit so'zlar: xalq maqollari, janr, o'z va ko'chma ma'no, istiora, tazod san'ati.

KIRISH

Har bir millat va elatning o'zligini, tarixi, madaniyati va milliy qadriyatlarini ifodalovchi omillardan biri xalq og'zaki ijodidir. Xalq og'zaki ijodi asrlar davomida sayqallanib, xalq orasida aytilib, avloddan-avlodga o'tib kelayotgan ma'naviy meroslardan biridir. Xalq og'zaki ijodining takrorlanmas janrlaridan biri bu maqoldir. Maqol folklorshunoslikda o'rganilayotgan eng muhim mavzulardan biridir. Maqollar xalq donishmandligining nodir namunalari sifati og'zaki badiiy ijodning keng tarqalgan mustaqil janridir. Shartli ravishda ularni xalqona odob-axloq qoidalari deb atash mumkin. Zero, maqollar xalqning davomida hayotiy tajribalarida sinalgan ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-madaniy, axloqiy-falsafiy qarashlarining g'oyat ixcham, lo'nda, siqiq va obrazli ifodasidan tug'ilgan hodisadir. Maqollar maxsus ijod qilinmaydi, balki ma'lum bir sharoit taqozosi tufayli sinalgan hayotiy tajribadan tug'iladigan xulosaning axloqiy bahosi sifatidagi hukm bo'lib yuzaga keladi. Maqol-arabcha "qavvola" so'zidan olingan bo'lib 'aytmoq, so'zlamoq' degan ma'nolarni anglatadi. Binobarin, "maqol" so'zi o'zbek tilida ikki ma'noda avvalo, o'z lug'aviy ma'nosida – "so'z, nutq"ni anglatga, ikkinchidan, istilohiy ma'noda "folklorda keng tarqalgan janrni" ifoda etadi. Maqolda fikr aniq, xulosa tugal bo'ladi. Maqollarda ifodlangan yagona hukm har bir tinglovchida har xil kechinma yo fikr uyg'otishi tabiiy. Lekin baribir barcha bir xil xulosaga keladi. Maqollarda mantiq kuchi baland, fikr ishonarli va bahslashishga o'rin qoldirilmagan. Shu sababli ulardan nutqning istalgan maqsadda foydalanish mumkin. Shunga qaramay, maqollar, odatda, jiddiy tusda aytiladi va tinglanadi. Lekin ba'zi hollarda kinoya, piching, istehzo, zaharxanda

ma'nolarida ham ishlatilishi mumkin. Maqol hamma xalqlar og'zaki ijodida uchraydigan janrdir. Har bir xalq hayotiy tajribalarini maqollar shaklida kelgusi avlodga qoldiradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

G'arb va Sharq adabiyotidan, ingliz va o'zbek maqollarini o'xshash jihatlariga nazar solsak, ushbu ikkala millatda ham do'stlik, vatanparvarlik, hallolik, mehnatsevarlik, mehr-oqibat, adolat kabi tushunchalar doimo madh etilgan.

Misol uchun: Yaxshilik yerda qolmas.

Ingliz tilida esa: Goodness does not stay on earth.– maqolini aytishimiz mumkin. Maqollarning har ikkala tilda o'rganilish jihatlarini solishtiradigan bo'lsak, maqollarni to'plam holatiga kelishi, badiiy vositalarning ishlatilish o'rnini o'rganish va umuminsoniy jihatlarini ko'rsatish kabi masalalar deyarli bir xil. Ingliz tilida maqol atamasi asosan “proverb” so'zi orqali ifoda etiladi. Ba'zan ko'plab adabiyotlarda: adages, distums, maxims, mpttoes, precepts, saws, truism so'zlari orqli ham maqol tushunchasini berishimiz mumkin. Ingliz xalq maqollari ham xuddi o'zbek xalq maqollari singari g'oyat mukammal va xalq og'zaki ijodining eng sara namunalaridan biridir. Ingliz va butun G'arbiy Yevropa davlatlarining xalq og'zaki ijodi va aynan maqollarning tarqalishida, maqollar kitobi deb atalmish “Bible” ya'ni Bibliyaning o'rni katta. Kitob ingliz xalq maqollarini o'zida jamlagan bo'lib, aynan qadimgi ajdodlar tomonidan aytilgan maqollar keltirilgan. Ingliz tilida maqol o'ta murakkab va juda ko'p izlanishlar olib borilgan sohalardan biridir. Demak, o'zbek va ingliz xalq maqollarida mavzu jihatidan bir-biriga o'xshash maqollarning ekvivalentlarini topish mumkin. Shu o'rinda maqollarni alohida tahlil qilsak, ulardagi ma'no-mazmun barchasida ham bir xil emasligini ko'rishimiz mumkin. Turli tillarning maqollariga to'xtalar ekanmiz, ular o'sha til egasi bo'lmish xalqning tarixiy, ma'naviy va moddiy madaniyati ko'zgusi ekaniga guvoh bo'lamiz. Shu sababli, turli til maqollarini qiyosiy o'rganish millatning o'ziga xos madaniy va milliy qirralarini ochishga yordam beradi, boshqacha qilib aytganda, o'sha xalqning mentalitetini ko'rsatadi.

Ingliz tili maqollaridagi milliylik haqida gapirar ekanmiz, ingliz xalqining xarakteri haqida so'z yuritmay ilojimiz yo'q. Dunyo millatlari orasida bu xalq vakillari mag'rur va hurmattalabligi bilan ajralib turadi. Bu jihat maqollarida ham ko'rinadi: Inglizcha: Better be the head of a dog than the tail of a lion. O'zbekcha tarjimasi: Arslonning dumi bo'lgandan ko'ra itning boshi bo'lgan afzal. O'zbekcha varianti: Arslonning o'ligi — sichqonning tirigi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ingliz va o'zbek xalq maqollari bu xalqlarningning madaniy merosidir. Ularda ingliz va o'zbek xalqning barcha o'y – fikrlari, dunyoqarashi, turmush tarzi, fe'l – atvori va e'tiqodi aks etadi. Har bir millat o'ziga xos tavsiflarga ega ekan, bu ularning maqollariga ham ta'sir etmay qolmaydi. Hatto

ayrim ingliz va o'zbek maqollardagi mavzular o'xshash bo'lsada, ulardagi obrazlar takrorlanmasligi bilan ajralib turadi. Aynan ana shu tasvirlar maqollardagi milliy bo'yoqdorlikni ta'minlaydi.

REFERENCES:

1. Axmedova.U.K. Ingliz va o'zbek maqollarining lingvokulturologik va semantik xususiyatlari. Urganch, 2014
2. I. Qodirova. Xalq og'zaki ijodi.
3. K.M.Karomatova va H.S. Karomatovlar."Proverbs.Maqollar. Пословицы". 4. Ingliz va o'zbek maqollari haqida nazariy qarashlar. Raxmatullayeva S.J.77-bet